

Slægts – Tidende

for
Trekantområdet

Udgiwet af Trekantområdets Slægtshistoriske Forening

Nr.: 33

April

Sæson 2014/15

Bestyrelse

Formand:

Jesper Ratjen, Majvænget 66, 6000 Kolding
☎ 7551 8063, e-mail: j.ratjen@stofanet.dk

Næstformand, redaktør:

Kai Aurbo, Borggårdsparken 38, 7080 Børkop
☎ 7586 8315, e-mail: kaiaurbo@gmail.com

Kasserer, bladudvalg:

Jonna Qvortrup, Prangervej 82, 7000 Fredericia
☎ 7592 9678, e-mail: jonnaqvortrup@hotmail.com

Sekretær:

Niels Thomsen, Agatvænget 7, 7000 Fredericia
☎ 4045 2673, e-mail: aase.niels.thomsen@gmail.com

Bibliotekar:

Jens Christian Bruun-Toft, Blåkjærvej 16, Erritsø 7000
Fredericia
☎ 7594 0810, e-mail: bruun-toft@mail.dk

Forlystelsesråd:

Hanne Olsen, Søndermarksvej 72, 1. tv., 7000 Fredericia
☎ 4041 1879, e-mail: hannejonolsen@gmail.com

Suppleant: (Moccamester)

Karen Petersen, Rygårdsvej 4 – 51, 7000 Fredericia
☎ 2323 3550,
e-mail: karen.margrethe.petersen@gmail.com

Suppleant: (ass. Moccamester)

Bodil Bruun-Toft, Blåkjærvej 16, Erritsø 7000 Fredericia
☎ 7594 0810, e-mail: bruun-toft@mail.dk

Møder afholdes den 2. mandag i månederne september-april og ofte i samarbejde med Lillebælt Folkeuniversitet (FU). De begynder kl. 19.15 og afholdes på LOKALHISTORISK ARKIV, Frederik IIIs Vej 6, Fredericia. Mødelokalet er åbent fra kl. 18.30, således at der er lejlighed til slægts snak og til at benytte foreningens bibliotek. Møderne indledes med ”medlemmernes 10 minutter”, hvor der kan fortælles om gode oplevelser, givtige kilder, læses op, gives tips osv. Udlån fra foreningens bibliotek sker i forbindelse med møderne og der vil altid være hjælp at hente til tydning af gotisk skrift eller ideer til at komme videre. Kaffe/te ”ad libitum” 10 kr.

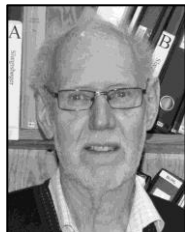
Medlemskab (incl. abonnement på ”Slægts - Tidende” og ”Slægten”) pr. år 200 kr. – par 280 kr. GÆSTER ER VELKOMNE. Gæstebilletter 40 kr. pr. foredrag.

<http://www.trekanten-slaegt.dk>

WEB – master: Kai Aurbo.

Seneste medlemsmøder.

Alle referater fra møderne finder du i sin fulde længde på foreningens hjemmeside:
www.trekanten-slægt.dk

Referat fra slægtstemaften den 19. nov. 2014

(uddrag)

22 deltagere.

Af Jesper Ratjen, formand og Niels Thomsen, sekretær.

Formanden Jesper Ratjen startede med et par meddelelser.

Foreningen har købt et lille oplag af en vejledning der kaldes "DAISY, ArkivalierOnline Beta og Lægdsruller" af Ulrich Alster Klug. Den sælges for 40 kr.

Forfatteren fortalte om emnet på en slægtstemaften i marts måned 2015 (se referatet side 12).

På vores hjemmeside er, under "Sidste nyt", kommet et indlæg der hedder "Hjælp til DAISY". Her er nogle tips til bestillinger i DAISY samt en vejledning til, for det tilfælde man søger en sømand, at finde det skib vedkommende er mønstret ud med.

Aftenens tema: **"Brug af slægtsfotos"** af Jesper Ratjen, formand TSF og Henning Karlby, medlem af TSF og kasserer i DIS-Danmark.

Jesper Ratjen indledte med at fortælle om de ældste typer portrætfotografier og om nogle muligheder for at identificere de portrætterede.

Jesper viste et eksempel på et daguerrotypi optaget af "M. Alstrup, Kjøbenhavn", som, fordi nogle af personerne var kendt fra andre afbildninger, kunne identificeres til at forestille købmandsfamilien Prip i Vejle. Fotografnavnet "M. Alstrup" kan slås op i Børne Ochsners værk: »Fotografer i og fra Danmark indtil 1920« (Kan ses via link fra vores hjemmeside under "Billeder"). Mads Alstrup var i Vejle i sensommeren 1843, så daguerrotypiet af familien Prip kan derved dateres. (Daguerrotypier er afbildninger på en lysfølsom sølvjodibelaet kobberplade og kræver 10 minutters eksponeringstid, med de portrætteredes absolutte stillesiden). Senere (fra 1850'erne) fremkom meget billigere og mindre tidskrævende fotografimuligheder på papir opklæbet på pap i "visitkort-format" (6,5 x 10,5 cm). Siden blev også "kabinet-formatet" (10,5 x 17 cm) populært. Begge typer kunne indsættes i særlige læderindbundne indstiksalbummer, som kunne ligge fremme til underholdning og samtalegrundlag om familien og dens venner og bekendte. (Se

vores hjemmesideforside – fotografiet øverst til venstre). "Fotografiet blev så billigt og udbredt, at alle som er født efter 1860 på et tidspunkt i deres liv kan være blevet fotograferet", har en tidligere foredragsholder udtalt.

Derefter tog Henning Karlby (billedet) over med bl.a. at fortælle om flotte fotobøger, man selv kan designe. Først fortalte Henning om billedbehandling. Henning har skannet alle sine billeder og diapositiver og lagt dem ind på et digitalt medie. Skanningen er foretaget med størst mulig opløsning (i TIF-format). Herfra kan den efterfølgende billedbehandling foretages.

I nogle tilfælde har det givet et bedre resultat at affotografere et billede i stedet for at skanne det.

Henning har lavet en del fotobøger. De er lavet gennem firmaet Pixim. Deres hjemmeside er www.pixim.dk.

Referat fra medlemsmøde den 8. december 2014. (uddrag)

I samarbejde med Lillebælt Folkeuniversitet. 31 deltagere heraf 3 gæster.

Tema: **"Da Frøken Jensen blev moderne"** af journalist, forfatter og foredragsholder Helle Juhl.

Af Niels Thomsen, sekretær.

Aftenen startede med sangen "Sikken voldsom trængsel og alarm..."

Helle Juhl har skrevet flere bøger om kulturhistoriske emner fra forrige århundrede, f. eks. om hjemmegående husmødre, husbestyrerinder, kvindekampen, livet på landet samt vandringer fra land til by og også en bog med foredragets titel. (Haves i vores udlånsbibliotek som nr. B 12)

"Frk. Jensens" fulde navn var Kirstine Marie Jensen, hun blev født 17. juli 1858 i Randers. Faderen var vognmand og moderen drev et værtshus, som fortrinsvis frekventeredes af landboere, der var i byen med varer og skulle have lidt mad. Værtshuset var beliggende Vestergade 53. Kirstine Marie er vokset op i et værtshuskøkken, hvor moderen og stedmormoren Signe Marie, har været travlt beskæftiget med en omfattende madlavning.

Kirstines far Christen dør imidlertid, da hun kun er 4 år gammel, og moderen Petrine dør, da Kirstine er 7 år hvorfor værtshuset sælges. Stedmormor Signe Marie, der også bor i værtshuset, kommer på aftægt i huset sammen med Kirstine.

I byen er der både betalingsskoler og gratis kommunale skoler, også kaldet fattigskoler. Kirstine kommer i fattigskolen i Nørrestræde. Miljøet med fattiggårde og fattigdom var ikke fremmed for Kirstine, det var en del af hendes barndom, for fra hjemmet var der udsigt til fattiggården

Kirstine får et forbillede i Frk. Natalie Zahle, der er forkæmper for unge ugifte kvinders ret til uddannelse og selvstændighed. Natalie Zahle var allerede i sin egen tid et ikon og forbillede for mange unge piger. Begrebet Zahle-pige: at være videbegærlig, selvstændig og bruge sine evner og begavelse, men uden at give køb på kvindeligheden. Kort sagt: at have ben i næsen.

Kirstine bliver i 1880 indskrevet på en 2-årig uddannelse på Zahles Almuelærerindeskole. 3 måneder inden afslutning af forløbet skifter hun imidlertid til en nyåbnet kogeskole, en husholdningsskole under Zahles skole. Hele hendes barndom og ungdom har været omgivet af madlavning, så her har hun fundet sin ”rette hylde”

Kirstine var i mange år husbestyrerinde hos den festglade og musikalske skolebestyrer Jørgen C. Melchior. Der var 5 børn i ægteskabet, hvoraf en pige dør i en ung alder. Det yngste barn Lauritz Melchior er den senere meget kendte Wagner-tenor. Frk. Kristine Jensen blev som husbestyrerinde en slags mor for Lauritz.

I 1901 udgiver hun sin første kogebog, som får navnet ”Frk. Jensens kogebog” En klassiker var født. Forlæggeren Ernst Bojesen fra Nordiske Forlag er med til at lancere bogen, og den meget mundrette titel, er nok medvirkende til at gøre den til en succes. Det er navnet ”Frk. Jensen” der sælger, siger Bojesen! Det har han næse for. Bogen bliver en stor succes.

Forlaget Nordisk Forlag blev senere overtaget af Gyldendal.

Frk. Jensen dør den 7. februar 1923 i en alder af 63 år af en forkølelse, der udvikler sig til lungebetændelse. En sygdom man den gang ikke havde effektive midler imod. Hun blev begravet fra Holmens Kirkes kapel på den gamle Holmens Kirkegård. Til begravelsen deltog mange kendte københavnere, som hun i sin tid havde haft forbindelse med.

Der var af hendes bo betalt for vedligeholdelse af gravstedet i 50 år så i 1973 sløjfes det, hvilket er samme år som Lauritz Melchior dør, og hvor hans urne nedsættes på Melchior-familiens familie-gravsted på Assistens kirkegård.

Men for Frk. Jensen blev der ikke noget eftermæle, hendes grav blev ikke fredet, som det skete for andre kendte forfattere!

Hendes bøger lever dog videre og minder os om en stærk og selvstændig kvinde. Jørgen Melchior bliver universalarving efter Frk. Jensen.

Efter hans død i 1925 går arven med royalties til en nevø i Nigeria. Mod en engangssum på 10.000 1925-kr. afkøber Gyldendal ham de fremtidige rettigheder, som stadig er en "guldfugl" for forlaget.

Referat fra medlemsmøde den 12. januar 2015. (uddrag)

I samarbejde med Lillebælt Folkeuniversitet. 46 deltagere heraf 4 gæster.

Tema: **"Kirkebogen alene i verden? – om slægtsforskning mellem 1801 og 1834"**
af seniorkonsulent Erik Kann.

Af Jesper Ratjen, formand og Niels Thomsen, sekretær.

Aftenen startede med sangen "Spurven sidder stum bag kvist"

Vi havde bedt Erik Kann (billedet) om et foredrag om kildemulighederne i den vanskelige periode mellem 1801 og 1834, uden folketællinger. Erik svarede med foredraget "Kirkebogen alene i verden"? Forinden uddeltes 14 sider med foredragets 84 power point-slides samt 2 sider litteraturliste.

I perioden mellem 1801 – 1834 er der ikke foretaget folketællinger, altså folketællingsmæssigt en død periode. Og hvad gør vi så, når vi kun har kirkebøgerne fra denne periode at ty til? I nogle sogne er kirkebøgerne endda først bevaret efter 1814.

Erik Kann postulerede, lidt provokerende, at det var da godt vi ikke havde folketællingerne, for det tvang os da til at søge nogle af de mange andre kilder, der findes for perioden.

Og det viste Erik så efterfølgende.

Først: Hvorfor er folketællingerne så gode at arbejde med?

Det er en kilde vi kender og bare kan slå op i og bruge, fordi:

En folketælling er en fuldstændig kilde, som omfatter samtlige personer, mænd, kvinder og børn, i et sogn.

Den giver os derved et samlet overblik over familiernes antal og sammensætning familievis og fra 1834 pr. gård eller hus. Opgørelserne pr. familie eller bopæl giver os en bredere navnekombination, som "skal passe" ved identifikationen, når vi vil følge bestemte personer over tid.

Kirkebogen er den autoritative kilde. Sjusk, især i form af mangler, forekommer dog også i kirkebøger, så det gælder om, at så mange kilder, som muligt, dækker hinanden. Kirkebogens oplysninger skal (som oplysninger så vidt muligt altid bør) kombineres med andre kilder eller udsættes for kritisk omtanke.

Når vi "mangler" folketællingerne, hvad kan man så gøre for at komme længere ned i materien for denne periode? I den "døde" periode kan et skifte, der er udfærdiget efter et dødsfald oplyse om børn/søskende i familien.

Skiftet efter en afdød forælder giver en sikker tilknytnings-identifikation til ægtefælle og overlevende og måske bortrejste børn. Det kan vi også bruge, hvis en person "pludselig" forsvinder. Enhver forandring har en forklaring – og skal (helst) forklares! Er personen død eller flyttet? Eller bruger vi måske en kilde, som den pågældende slet ikke, eller på et tidspunkt ikke mere er omfattet af? F.eks. en fæster som bliver selvejer og derfor ikke mere er omfattet af godsets jordebog eller fordi hans økonomiske forhold er ændret, således at han ikke længere skal betale en registreret skat?

Amtstuernes skatteopkrævninger blandt selvejere baseret på matriklens hartkorn, ses i skattehovedbøger. (Fæstebønders skat opkrævedes af godset og fremgår af godsets jordebøger).

(Land-) lægdsrullerne er en kendt kilde til opsporing af unge mænd af bondestand, som 1788 - 1848 fra fødslen blev indskrevet i rullen i bopælssognet (lægdet). Flytning af fast bopæl til andet sogn (lægde) er noteret.

Kirkebøgernes til- og afgangslister kan give oplysninger om flytninger, men er dog for det meste ret mangelfulde.

Retsbetjentarkivernes »Litra G« med retsbetjenten som politimyndighed, er som altid en givtig kilde. Her findes bl.a. pasprotokoller.

Retsbetjentarkivernes »Litra B« (Justits- og politikassen samt skøde- og pantevæsen). Skødeprotokollerne har fra 1738 alfabetisk navneregister over skødeudstederne – ikke modtageren.

Godsernes skifteprotokoller, jordebøger, regnskaber og fæstebreve. Den del af landbefolkningen, som er fæstere har enten en godsejer eller Kongen som husbond. Disse er også skifteforvaltere, som ved dødsfald fører skifteprotokoller. De fører også »jordebøger« over deres bøndergods og dets fæstere og disses forpligtelser samt regnskaber over ind- og udgæld.

Forarbejderne til 1844-matriklen er også en meget vigtig kildemulighed. En matrikel er en fortegnelse over nummererede ejendomme og deres hartkornsværdi, som danner grundlag for beskatning.

Brandforsikringsarkivalier giver oplysninger om bygningerne, men også om ejerne. Mens brandforsikring af landbygninger - også efter oprettelsen af »Den alm. brandforsikring for landbygninger 1792« - var frivillig (alligevel med mange

deltagere), var det fra 1761 tvunget for købstædernes husejere at være forsikret i »Købstædernes alm. brandforsikring« som gennemførte ny taksation af samtlige ejendomme ca. hvert 10. år i perioden 1761 - 1867. Kun ejeren af ejendommen er opført.

Skolearkivalier kan man være heldig at finde i pastoratsarkiverne med oversigt over skoledistriktets beboere og distriktets skolepligtige ungdom. (Prøv: "Skoleprotokol" i Daisy)

Blanketregnskaber er regnskaber (med bilag) for de gebyrer, der betales for bevillinger ang. skilsmisse og adoption, eksekutorbevillinger mv., som amtmændene havde kongens tilladelse til at udstede på særlige blanketter, hvis brug amtmændene efterfølgende skulle aflægge regnskab for overfor Danske Kancelli.

Købstædernes borgervæbninger blev også nævnt som kilde til navnestof. De var kendt fra 1200-tallet som vægterkorps, men bortfaldt mange steder, men blev genoplivet efter 1801 med to afdelinger i hver købstad.

Stiftstidender og Berlingske Tidende havde kundgørelsespligt for en lang række offentlige meddelelser som autorisationer, proklama, auktioner m.m.

Erik Kann afsluttede med at opfordre til at gå på opdagelse i kilderne og litteraturen og ønskede os "Held og lykke"!

P.S. Erik Kann fik også nævnt en af sine favorit-kilder: "Kommissionen for Københavns Forsyning med Brændsel", som skulle omfatte tildeling af brændsel til næsten alle københavnske husstande omkring 1810. Søg arkivskaberen i Daisy og find bl.a. 9 protokoller: 1808-1814 "Register over det til Københavns indbyggere udleverede brænde"

Referat fra temaaften den 9. februar 2015. (uddrag)

24 medlemmer deltog.

Tema: **"Spørgekassen"** og medlemmernes beretninger om medbragte **slægtsklenodier og -fortællinger.**

Af Jesper Ratjen, formand og Niels Thomsen, sekretær.

I Spørgekassen var der fra Laila Køngerskov et spørgsmål om tydning af gotisk udskrift fra en kirkebog fra Bylderup Bov Kirke (Bylderup kirkebog 1809-1869, Døde 1828 – ao opsl. ny 132-133) og om hvorfor en "Peter Thomsen" blev nævnt. Vi kunne læse, at "Ein alter Vittver" Jürgen Spieler var død 1. juni 1828 og da vi havde at gøre med en sønderjysk kirkebog, var den både skrevet på tysk med smuk

skrift og med en udførlig levnedsskildring over den afdøde, som nævnedes både fødested og forældrenes navne. Som 10-årig havde Jürgen forladt sit hjem i Sonderburg og gået i skrædderlære i Apenrade. Senere var han blevet soldat i Slesvig, hvor han også havde giftet sig. Som underofficer havde han bosat sig i Hellevad og parret havde fået 7 børn. Efter konens død havde han opretholdt livet ved at gå på omgang blandt sine børn. Da han på et tidspunkt opholdt sig i Landemarck i Bylderup sogn hos sin datter, som var enke efter Peter Thomsen, var han blevet syg og døde ca 78 år gammel. Det var hans hjemkommune Hellevad, som måtte bekoste begravelsen. Spørgsmålet om "Peter Thomsen" fandt således også sin besvarelse. Derefter hørte vi 6 fortællinger om slægtskennedier (se dem på hjemmesiden).

Referat fra slægtstemaften den 17. februar 2015. (uddrag)

16 deltog.

Tema: **"Gotisk skriftlæsning"** ved formanden.

Af Jesper Ratjen, formand og Niels Thomsen, sekretær.

Jesper startede med at orientere om, at der fredag d. 20. feb. åbner "Sammenslutningen af lokalarkiver" (SLA) en ny hjemmeside: www.arkiv.dk i hvilken man bl.a. kan foretage søgning i alle lokalarkivers arkivalier.

Til de fremmødte lå 4 tryksager: 1) Gotisk alfabet (1 ark); 2) Statens arkiver: "Gode råd" (1 ark); 3) 9 tekster med gotisk skrift fra kirkebøger, skifteprotokoller, brandtaksationer, journalsag fra amsarkiv og et par breve fra et privat arkiv (9 ark) og 4) "Fra klædekisten" – en oversigt over tekstilnavne (2 ark).

Formanden indledte med at gennemgå de gotiske bogstavers særpræg, hvorefter forsamlingen fik 15 min. til at læse kirkebogsteksterne inden vi gennemgik dem i fællesskab.

Husk KONTINGENTBETALING for sæsonen 2015-16.

Medlemskab for enkeltpersoner: 200 kr. og par: 280 kr. kan betales pr. giro/netbank eller sparekasse på foreningens konto i

Middelfart Sparekasse: Reg.nr. 0755 Konto nr.: 3223 067 866
og skal være foretaget senest 1.sept. 2015 (Husk at anføre dit navn)

NB! Kontant betaling til Kassereren enten ved »Sensommerudflugten« eller på 1. foredragsmødedag mandag d. 14. sept. accepteres dog som rettidig betaling.

Bemærk: Efter 2 måneders manglende betaling slettes man som medlem (Vedtægtens §4)

Hvis du ikke ønsker at fortsætte som medlem eller ændrer adresse, giv da venligst kassereren besked: jonnaqvortrup@hotmail.com

Referat fra generalforsamlingen den 9. marts 2015. (uddrag)

27 medlemmer var mødt op.

Af Niels Thomsen, sekretær.

Foreningens formand Jesper Ratjen bød velkommen. ”Velkommen Lærkelil” var valgt som aftenens sang.

1.

Bestyrelsens forslag til ordstyrer var Leif Horsmark. Der var ikke andre forslag. Leif blev valgt og konstaterede at generalforsamlingen var lovligt indvarslet og gav ordet til formanden.

2.

Formanden Jesper Ratjen fremlagde bestyrelsens beretning, som kan læses på vores hjemmeside www.trekanten-slaegt.dk under ”Foreningen” > ”Ordinær generalforsamling”. Beretningen blev enstemmigt godkendt af generalforsamlingen.

I forlængelse af beretningen blev der spurgt ind til emner for kommende mødeaftener. Følgende blev foreslået:

- a) Søruller.
- b) Øvelser med læsning af gotisk håndskrifter.
- c) Hvad kan man få ud af avisen?
- d) Statens Arkivers fremtidige samarbejde med slægtsforskere (Asbjørn Høllum).
- e) Kirker i Fredericia kommune (Karsten Merrald Sørensen).
- f) Den nye hjemmeside www.arkiv.dk til en temaaften.

Forslag til udflugter, fortrinsvis til Fyn:

- a) ”Ernsts Samling” i Assens, er nu en del af Assens Museum.
- b) Tvillingegården i Brenderup.
- c) Humlemagasinet i Harndrup, det er ret dyrt, har tidligere været undersøgt.
- d) Hofmannsgave (nordøst for Otterup) med Kartoffelmuseet.
- e) Hølnæs-halvøen.
- f) Og så en enkelt jysk aktivitet, Moesgård Museum syd for Aarhus.

Henning Karlby oplyste at DIS-medlemmer i Odense har kørt et affotograferingsprojekt af dødsattester. Attesterne er så efterfølgende blevet sorteret i alfabetisk orden

3.

Regnskab for 2014 blev uddelt. Kassereren Jonna Qvortrup gennemgik regnskab og budget.

Indtægterne er ca. 3.000 kr. mindre end sidste år, hvilket primært skyldes færre indtægter fra kontingent. Der er kommet 6 nye medlemmer til, men 24 har forladt os. Det er tankevækkende.

Indtægterne udgør i alt 26.196,71 kr.

På udgiftssiden ser det sort ud. Her er udgifterne ca. 9.000 kr. større end sidste år. Omkring 1.600 kr. skyldes at der er betalt for et nummer af Slægtstidende, der er leveret i år 2013, men fakturaen er først modtaget i 2014. Udgifter til foredragsholdere er steget med knap 3.000 kr. og udflugter er steget med ca. 2.700 kr. I alt udgifter for 36.792,00 kr.

Det giver et samlet underskud på 10.595,29 for året 2014, der så har reduceret kassebeholdningen til 7.628,09 kr.

Der er i budgettet 2015/2016 regnet med et underskud på 6.250 kr. hvilket må betragtes som utilfredsstillende.

Flere forslag til bedring af økonomien blev nævnt, bl.a.: Skal betalingen til udflugter bedre dække de faktiske udgifter? I år har det for det enkelte medlem kostet 150 kr. at deltage, hvilket er noget under de faktiske udgifter. Og prisen for kaffe til møderne hæves til 10 kr. incl. småkager, lidt har også ret (se de andre forslag på hjemmesiden).

Optrækningsformen med et udsende girokort (en reminder) der kan betales via netbank bibeholdes.

Bestyrelsen arbejder videre med at tackle de økonomiske problemer.

4.

Fastsættelse af kontingent.

Som et første skridt i forbindelse med forbedring af foreningens dårlige økonomi foreslår bestyrelsen kontingentet for de enkelte medlemmer forhøjet med 10 kr. Blev vedtaget.

5.

Valg til bestyrelsen.

De 3 der var på valg for 2 år, Jesper Ratjen, Kai Aurbo og Niels Thomsen blev genvalgt.

6.

Valg af suppleanter for 1 år.

Karen Petersen blev genvalgt som suppleant.

Til den vakante plads som suppleant blev Bodil Bruun-Toft valgt.

7.

Valg af revisor/bilagskontrollant for 1 år.

John W. Rasmussen var på valg, blev genvalgt.

8.

Valg af revisorsuppleant for 1 år.

Gudmund Bornemann Madsen var på valg, blev genvalgt.

9.

Indkomne forslag.

Der var ikke indkommet forslag.

10.

Eventuelt.

Div. forslag der er nævnt ovenfor, vil blive behandlet af bestyrelsen.

Der blev efter kaffen vist to film. Den første om Børkop vandmølle, hvordan den var blevet restaureret af frivillige fra Børkop Vandmølles venner. Den næste film var "Liv i renæssancen". Beretningen om Maren Splid. Kvinden der, ligesom nogle af hendes medsøstre i 1600-hundredtallet, blev antaget for at være heks og derfor blev brændt på bålet!

Referat fra slægtstemaften den 18. marts 2015.

29 deltagere.

Af Jesper Ratjen, formand og Niels Thomsen, sekretær.

Tema: **"Lægdsruller"** ved Ulrich Alster Klug, foredragsholder.

Formanden Jesper Ratjen startede med et par meddelelser.

Jesper havde fået en henvendelse fra en norsk familie der efterlyste et gammelt bekendtskab deres forældre havde haft i halvtredserne. Eneste spor var, at den fredericianske familie havde to døtre, Ella og Lis og de boede i en villa kaldet "Ellis". Vidste nogen, hvor den villa lå? Nej, det var der ikke. (Sidste: Fundet på "arkiv.dk" : Calvinsvej 49 (Lokalhistorisk arkiv havde oplysningen)).

Resultatet af spørgeskema-runden på generalforsamlingen om "Slægts-Tidende" kan ses på side 19.

Så blev Ulrich Alster Klug (billedet) budt velkommen med sit foredrag om Lægdsruller.

Ulrich nævnte nogle fælder man skulle være opmærksom på:

1. fælde:

Frem til 1849 var der ikke almindelig værnepligt. Kun sønner af fædre af bondestanden. Købstadsborgere var f.eks. undtaget, for man kunne ikke søge borgerskab i en købstad, hvis man var værnepligtig. De stod altså ikke i lægdsrulle, men skulle stille til købstadens borgvæbning. Adelige blev officerer og stod ikke i lægdsrulle.

2. fælde:

1788/89 - 1803 var der kun landlægdsruller. 1803-1860 også søruller, hvis faderen havde et sørelateret erhverv. Dette var derfor relevant i kystsogne "sølimitter"-

såvel landsogne som købstæder. Fra 1862/63 blev indført søfartsbøger. Ved søgning: Begynd altid med landlægdsrullen.

3. fælde:

Frem til 1842 er lægdsrulleåret forskudt fra kalenderåret. F.eks.: Fødte maj 1810 - maj 1811 er ført under 1810. og så fremdeles indtil 1843.

4. fælde:

Til og med 1869 er indgangen via amterne, men hvilke amter? Der er meget rod omkring hvilken amtsinddeling, der brugtes og der forekommer også fejl i Rigsarkivets hjælpemidler. (Søg evt. stednavns tilhørsforhold via www.digdag.dk). Fra 1870 oprettedes 7 udskrivningskredse. Brug Rigsarkivets hjælpemidler ("Fra sogn til lægd") eller Ulrich Klugs hjemmeside (www.dannebrog.biz/lruller) via vores hjemmeside: [links /soldaterrelateret](#).

Det er Justitsministeriets eksemplar af lægdsrullen, som er scannet. De lokale lægdsmands eksemplarer kan rumme flere detaljer om en soldats tjenesteegnethed. Søges og bestilles via Daisy til brug på en læsesal. Betydningen af de anførte helbredsoplysninger fremgår af en række love. (Se henvisning til disse via linket til Ulrichs hjemmeside. Gå ned til "Mine noter om Lægdsruller" og vælg: "Landsarkivets lægdsrullemappe").

Vær også opmærksom på brug af bogstaver i stedet for årstal ved flytningshenvisninger.

I hvert lægd er de værnepligtige indført i "anciennitetsorden" – altså efter hvor lang tid, de har boet i lægdet. Altså: Nytilkomne til lægdet på grund af opnået lægdsrullealder eller ved tilflytning står sidst – de gamle står i begyndelsen.

Om det meget mere, som Ulrich Klug gennemgik ved sit foredrag, henvises til ovenstående link.

Ulrich Klug refererede til sit skrift "DAISY, ArkivalierOnline Beta og Lægdsrullerne", som vi har haft til salg. Det kan fortsat købes hos Ulrich á 40 kr. (Da Ulrich er medlem af vores forening, vil der nok ved møderne være købsmulighed, ligesom der var på foredragsaftenen).

Jesper Ratjen (formand TSF) har fundet flg. historie.

Thisted Amts Avis 1919

”En ferietur gennem Thyland”

Af Christian Plougmand

Loppejagten

Ingensteds avles disse Insekter i større Antal end i Thy langs Sandklitterne. De er en ren Landeplage, saa man betjener sig af ethvert Middel for at ødelægge dem. Den ejendommeligste er følgende: I hvert Hus og hver Gaard er det en sat Ret fra Arilds Tid at spise en stiv, halvkogt Vandgrød til Kvældsnadver. Naar den er færdig, sætter man den koghed i en af Sengene, hvor Lopperne har taget Overhaand, og lægger et tæt Linklæde over Gryden. Vildtet, som elsker Varmen, søger skarevis derhen og lejrer sig ovenpaa Klædet, der da af en rap Haand vikles over Dyrene, hvorved de fanges i Tusindvis, og lig Heksene i Middelalderen enten druknes eller brændes. Undertiden kunde nogle forville sig ned i Krateret. Disse er uden Redning forloren; de dø og bulne saaledes ud ved de hede Dampe, at de ligne Korender; men da Serveringen sker dels ved Lys, dels i Halvmørke, er der ingen, der tager Notis af slige Smaating. Er denne Jagt ikke Skik andre Steder, var den et Forsøg værd.

Den nye bestyrelse (sæson 2015/2016)

Bagerst fra venstre: Kai Aurbo, Niels Thomsen, Karen Petersen, Jesper Ratjen, Jens Christian Bruun-Toft.

Forrest fra venstre: Hanne Olsen, Jonna Qvortrup, Bodil Bruun-Toft.

En minderig dag for Fredericia.

Henning Karlby, medlem af TSF og kasserer i DIS-Danmark, har bidraget med følgende.

Følgende er et uddrag af Fyens Stifts Avis fra 16. Juli 1849. Når I læser dette, skal I huske, at den gang kom aviserne ikke hver dag. Nogle kom 2 gange om ugen, mens andre måske kun kom en gang om ugen. Dvs. at det I læser i dette uddrag, måske har været det første officielle, det kom ud om slaget.

(Officielt). Kjøbenhavn d. 14. Juli. Preusserne have d. 11. Juli om Morgenens opgivet Overgangesstederne over Egaaen og trukket sig tilbage paa Aarhuus og Syd for Brabrandssøen. En af vore Patrouiller har i Veilby taget 2 preussiske Infanterister til fange.

Seiren ved Fredericia d. 6. Juli er en Stordaad i den danske Tapperheds Aarbøger. Ingen Tilkjendegivelse kan være betydningsfuld eller omfangsrig nok til at hædre den, hædre den i dem, som have bragt Hæderen. Derfor synes det os også, at ville være en smuk og passende Foranstaltning, om der strax besluttedes præget en Erindringsmedaille og tildeelt ikke blot de Deeltagere i Kampen, hvem dens Terning bevarede Livet, men ogsaa den nærmeste Efterladte af dem, der plukkede Hæderens Laurbær sammen med Himmelfredens Palme. Vi antage, at den danske Nationalforsamling, hvis den havde været samlet, vilde have taget eller understøttet en Beslutning i lignende Retning; og vor ædle Konge, der paaskjønnende og paaskjønneleværdigt ilede med at bringe Hæderslønnen til Seirens Øverste, vil vistnok ogsaa høste Folketak ved en saadan antydet almeen Foranstaltning.

(Aalb. Av.)

Berl. Tid. Meddeler af et Brev af 9. Juli: Den modige og af Fædrelandskjærlighed høit besjælede General Rye (billedet næste side) vilde ikke udeblive fra den hæderfulde Kamp ved Batterierne for Fredericia, uagtet hans Stilling som

Kommanderende i Nørrejylland ikke gjorde ham det til Pligt at følge den Deel af Hæren, som saa heltemodigt kæmpede den 6. Juli for Danmarks Hæder. Han vidste hvor vigtigt Dagens gunstige Resultat vilde være for vor retfærdige Sag – og denne vilde han ofre sit Blod. Allerede før Dagens Frembrud var han i Spidsen for vore Kolonner mod de fjendtlige Batterier. Med Glæde saae han, at den tætte Kugleregner fra de i Løbegravene tæt sammenstillede Fjender ikke kunde hindre vore brave

Soldaters Fremrykning. Hans Hest blev skudt gennem Halsen. En af Generalens Adjutanter reed til ham og bad ham, ikke at udsætte sig for den øiensynlige Fare; men han vedblev at gaae fremad idet han roligt svarede: ”Kuglerne hindre mig ikke.”

En tæt Krudtdamp indhyllede Alt, og da Batterierne vare tagne fandtes efter Solens Opgang den kjære Hærførers Legeme paa Valpladsen, truffet af to Kugler; den ene var trængt gennem Underlivet og har uden Tvivl bevirket en hurtig Død. Efterat alle vore faldne Krigeres høitidelige Begravelse i Søndags havde fundet Sted, blev Generalens Liig indtil videre hensat i Kirkens Vaabenhuus. Han var sig aldeles liig i Døden – der hvilede over hans brystne Øie en Ro og en Blihed, som vidnede om den ædle og ophøiede Bevidsthed, hvormed vor tabte Helt havde udaandet sit sidste Suk.

Hs. Maj. Kongen har i en egenhændig Skrivelse bevidnet General Ryes Enke sin dybe Medfølelse over den tapre Generals Død og tolket det smertelige Tab, som Hæren og Fædrelandet har lidt. Tillige har Hs. Majestæt tilstaaet hende en meget anseelig Pension af sin Privatkasse og yderligere en Sum til hendes Søns Opdragelse indtil denne bliver 21 Aar gammel. (Flpst.)

Iblandt de fangne Insurgentofficerer er en Lieutenant Menzel fra Fredericia. Kapitain Bassewiz er en Søn af afdøde General Bassewiz i Nestved, og Student ved Kjøbenhavns Universitet 1830. Lieutne. Dau (ikke at forveksle med Daue, som tjener i den danske Armee) er en Søn af Ingenieurmajor Dau, der en Tid laae ved Veivæsenet i Aarhus og siden blev dirigerende Stabsofficeer ved Veitjenesten i Hertugdømmerne.

(Aalb. Av.)

Paa Hamburg Børs cirkulerede d. 11. Juli følgende Wiz: ”Den af Slesvigholstenerne ved Eckernförde paa Danmark trukne Vexel 3 Maaneder fra Dato er rigtig og fuldkommen bleven indløst af den danske National=Bank.” En Dame der hørte denne Wiz, svarede: ”Gid nu Rigsarmeen kunde faae kontant Betaling med Rigs=Bank.”

(Flpst.)

Fortsættes i næste nummer.

Værker værd at kende

Af Jesper Ratjen, formand TSF

Ved vores arrangement den 9. februar med fortælling om slægtsklenodier, fik vi demonstreret, hvordan vi kunne trække flere oplysninger ud af det arvede sølvtøj, end de eventuelle indgraveringer kunne fortælle. Vi lærte at se efter dateringsmuligheder det stemplede sølvs mærker giver os.

Siden 1500-tallet har det været påbudt, at sølvarbejder som indeholdt mindst 13 1/2 /16 sølv skulle være forsynet med et mestermærke og gerne suppleret med et bymærke. Det sidstnævnte blev kun i begrænset omfang respekteret. Sølvarbejder fremstillet i København siden 1676 bærer det tretårnede »Københavnsmærke« med årstal. I København var ansat en såkaldt "stads-guardein", som prøvede de indleverede sølvarbejders sølv-holdighed. Som garanti satte han 1) et tretårnet københavnsmærke med årstal, 2) et mærke med sine navneinitialer og 3) et månedsmærke, som afbildede tidspunktets stjernetegn. Ved sølvarbejder fremstillet i provinsen må man oftest nøjes med datering ud fra mestermærket, for der var for få guldsmede i de enkelte købstæder til at man kunne lønne en guardein.

I alle tilfælde er 3-bindsværket: Chr.A.Bøje: »Danske guld og sølvmærker før 1870« udgivet af Politikens forlag 1979-82, en uundværlig hjælp. Bd.1: København; Bd.2 Købstæderne; Bd.3 Sønderjylland. Værket kan lånes på folkebiblioteket. For perioden 1870-1945 kan man konsultere Laurits Grün: »Danske Guld- og sølvsmedes stempler og mærker indtil 1943« med tillæg 1943-1945.

Som et eksempel på, hvad man kan læse af mærkerne, kan nævnes en sølv-flødekande, som i bunden var stemplet med 4 mærker:

Mestermærket fortæller, at flødekanden er fremstillet på af Samuel J.N. Prah, som var københavnsk mester 1825-1885.

I det 3-tårnede københavnsmærke står: "48" dvs. at prøveåret som sikkert også er fremstillingsåret, er 1848

Stads-guardeinens mærke PRH: Peter R. Hinnerup, som virkede 1840-1863

Månedsmærket viser "Skyttens tegn" dvs. perioden 22.nov. - 21.dec.

I 1849 var der guldbryllup i familien, så mon ikke vi kan slutte os til, at det har været en guldbryllupsgave?

Tilsvarende er meget af det sølvspisebestik, som vi gemmer i kommodeskuffen, stemplet og i mange tilfælde jo tillige indgraveret med ejerinitialer, navne og datoer som fortæller om barnedåb, bryllup, runde fødselsdage og jubilæer. (Det fik vi også eksempler på ved vores fortællinger om slægtsklenodier). Det kan desuden være morsomt at finde ud af, hvad de forskellige bestikmønstre hedder. En god hjemmeside at besøge med det formål, er:

<http://www.skovsantik.dk/bestikmonstre.htm>

Lad tingene fortælle!

Medlemstilbud

Syrefri æsker (Rigsarkivets model) og kuverter til sikker opbevaring af originaldokumenter og – fotos er hjemtaget og sælges til medlemmer til konkurrencedygtige priser

Arkivæske – folio, 1 stk. á 16 kr.

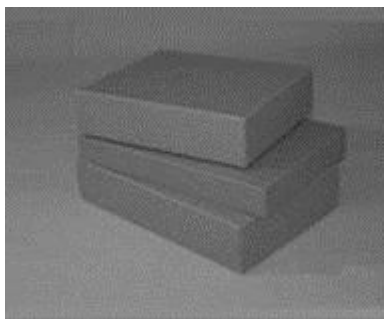
Arkivæske – A4, 1 stk. á 14 kr.

(Udsolgt)

Kuverter – A4, 5 stk. á 12 kr.

Kuverter – A5, 5 stk. á 8 kr.

Bestilles hos formanden og udleveres straks efter betaling hos kassereren.

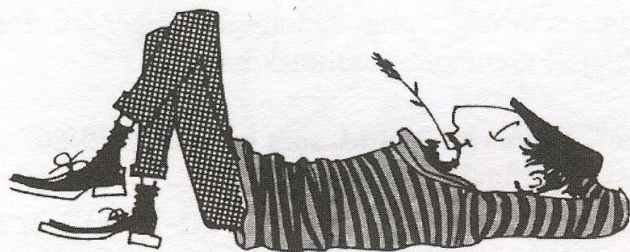

Ved generalforsamlingen spurgte bestyrelsen om medlemmernes interesse for vort blad Slægts-Tidende og fik disse svar:

Slægts-Tidende		Sæt kryds		
		Ja	Ved ej	Nej
1	Læser du/I Slægts-Tidende	19		
	Hvis ”Nej”, så uddyb hvorfor:			
2	Er indholdet interessant?	19		
	Hvis ”Nej”, hvilke emner kunne du tænke dig i Slægts-Tidende? <i>En bemærker, I mangler lidt tidl. artikler om tydning af gotisk skrift med henvisning til oversættelse andet sted i bladet.</i>			
3	Er Layoutet godt nok?	18	1	
	Hvis ”Nej”! Forslag modtages			
4	Ønskes flere billeder i bladet?	2	8	9
	Hvis ”Ja”, så uddyb. <i>Én bemærkning: Vil gøre bladet mere læsevenligt.</i>			
5	Ønskes bladet i farver?	0	2	17
	Hvis ”Ja”! Det vil kræve en kontingentforhøjelse, da det er væsentlig dyrere at fremstille (trykkeren)			
6	Er det ideelt, at mødereferaterne er på hjemmesiden i sin fulde længde og kun er uddrag i Slægts-Tidende?	16	2	1
	Evt. kommentar: <i>Én bemærkning: Kortere referater i Slægts-Tidende og på hjemmesiden.</i>			
Yderligere kommentarer og tilføjelser kan påføres bagsiden!				

Alle medlemmerne ønskes en rigtig god sommer og husk at reservere lørdag den 5. september 2015 til foreningens sensommerudflugt, der i år går til Tidens Samling i Odense.

MV-TRYK a.s

Værkstedvej 28 · Postbox 68 · 5500 Middelfart
Tlf. 64 41 15 62 · Fax 64 41 17 29